

POSTANOWIENIE

Dnia 9 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z powództwa W. Ż.
przeciwko K. Z. i Skarbowi Państwa - Sądowi Najwyższemu
z udziałem Prokuratora Generalnego
o ustalenie nieistnienia stosunku służbowego sędziego Sądu Najwyższego wraz z
wnioskiem o udzielenie zabezpieczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 9 kwietnia 2024 r.,
wniosku sędziego SN Tomasza Artymiuka w przedmiocie wyłączenia sędziego SN
Romualda Dalewskiego i sędziego SN Mirosława Sadowskiego od rozpoznawania
sprawy II PUB 1/22

**oddala wniosek o wyłączenie sędziów od rozpoznania sprawy
II PUB 1/22.**

UZASADNIENIE

Sędziowie Romuald Dalewski (przewodniczący); Tomasz Artymiuk; Michał Laskowski; Agnieszka Piotrowska; Mirosław Sadowski (sprawozdawca) zostali wyznaczeni do rozpoznania wniosku dotyczącego zbadania niezawisłości i bezstronności innego sędziego Sądu Najwyższego. Sędzia Sądu Najwyższego Tomasz Artymiuk sygnalizuje obowiązek wyłączenia z urzędu sędziego przewodniczącego i sędziego sprawozdawcę z uwagi na procedurę powoływania

sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa do pełnienia urzędu, z powołaniem się na art. 48 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Można nadmienić, że pozwany złożył wniosek dnia 26 sierpnia 2022 r. na podstawie art. 49 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego o wyłączenie sędziego wnioskującego w powyższym zakresie w tej sprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o wyłączenie sędziów nie jest zasadny.

Należy zauważyć, że z chwilą powołania sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom (art. 178 ust. 1 Konstytucji). Ustrój i postępowanie przed sądami określają ustawy (art. 176 ust. 2 Konstytucji RP). Oznacza to, że wyłączenie sędziego jest ściśle określone w ustawie, a zatem nie może być dowolne. Odwołanie się we wniosku do także wniosku sygnalizującego obowiązek wyłączenia z urzędu sędziów wylosowanych do orzekania, który złożył w tej sprawie w dniu 27 listopada 2022 r. Sędzia Sądu Najwyższego Józef Iwulski, nie zmienia oceny i brzmienia polskiej ustawy zgodnej z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej.

W literaturze przedmiotu M. Wiącek ((w:) M. Safjan, L. Bosek (red.), Konstytucja RP. Tom II. Komentarz do art. 87–243, Warszawa 2016, art. 87, IV. Zasady systemu źródeł prawa w RP) wskazuje się, że: 1) na poziomie Konstytucji dokonano zamknięcia katalogu źródeł prawa powszechnie obowiązującego; stanowienie prawa powszechnie obowiązującego jest dopuszczalne tylko w formach przewidzianych w Konstytucji i tylko przez podmioty, którym Konstytucja powierza w tym zakresie kompetencję prawodawczą; 2) jednoznacznie wskazano na dopuszczalny zakres materii prawnych, jakie mogą stać się przedmiotem regulacji w aktach prawa wewnętrznego, a więc w szczególności w uchwałach rządowych lub zarządzeniach ministrów (art. 93 Konstytucji); 3) Konstytucja odrzuciła PRL-owską koncepcję wyłączności ustawy i oparła się na założeniu, że co do zasady każda norma prawa krajowego powinna wywodzić się bądź z ustawy,

bądź z aktu wydanego na podstawie ustawy; w tym ostatnim zakresie szczególną rolę odgrywa rozporządzenie wykonawcze (art. 92 Konstytucji); 4) Konstytucja określiła miejsce aktów prawa międzynarodowego w systemie źródeł prawa. Już w świetle powyższego takie kwalifikacje, że wymienieni sędziowie „podlegają wyłączeniu z mocy samej ustawy” nie są zgodne z polskim porządkiem konstytucyjnym, chyba że celem byłoby szersze spojrzenie na sądownictwo w latach 1946-2023 roku.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 23 lutego 2022 r., sygn. P 10/19, orzekł, że: 1. Art. 49 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie, w jakim za przesłankę mogącą wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie uznaje jakąkolwiek okoliczność odnoszącą się do procedury powoływania tego sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa do pełnienia urzędu, jest niezgodny z: a) art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji. 2. Art. 31 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym w związku z art. 49 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie, w jakim za przesłankę wyłączenia sędziego z orzekania uznaje okoliczność, że obwieszczenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o wolnych stanowiskach sędziego w Sądzie Najwyższym, na podstawie którego rozpoczyna się proces nominacyjny sędziów, stanowi akt wymagający dla swojej ważności podpisu Prezesa Rady Ministrów (kontrasygnaty), a konsekwencją jego braku jest wątpliwość co do bezstronności sędziego powołanego do pełnienia urzędu w procedurze nominacyjnej rozpoczętej takim obwieszczeniem, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 144 ust. 2 oraz art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji (wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 23 marca 2006 r., K 4/06; 11 września 2017 r., K 10/17). 3. Art. 1 w związku z art. 82 § 1 i art. 86, art. 87, art. 88 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym w zakresie, w jakim stanowi normatywną podstawę rozstrzygania przez Sąd Najwyższy o statusie osoby powołanej do sprawowania urzędu na stanowisku sędziego, w tym Sądu Najwyższego, i wynikających z tego uprawnień takiego sędziego oraz związanej z tym statusem skuteczności czynności sądu dokonanej z udziałem tej osoby, jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 10, art. 144 ust. 3 pkt 17 i art. 183 ust. 1 i 2

Konstytucji. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego dotyczy art. 49 Kodeksu postępowania cywilnego, nieuprawnione jest zatem w uzasadnieniu stanowiska strony odwołać się do zaprezentowanych przez nią podstaw wyłączenia sędziego. Wskazać również należy na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 2 czerwca 2020 r., sygn. akt P 13/19, w którym orzeczono, że: Art. 49 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (na temat relacji prawa krajowego i europejskiego, w tym unijnego por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z dnia: 17 października 2021 r., K 3/21, 24 listopada 2021 r., K 6/21, 10 marca 2022 r., K 7/21).

Obowiązkiem każdego sędziego powołanego na urząd przez Prezydenta Rzeczypospolitej, korzystającego w ten sposób z przysługującej prerogatywy, jest wymierzanie sprawiedliwości. Służba ta znajduje nienaruszalne podstawy w trwałości i niepodważalności aktu prezydenckiego powołania (art. 179 w zw. z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). Obowiązek taki wynika również z rotę przysięgi składanej przez każdego sędziego, a „odmowa wykonywania wymiaru sprawiedliwości” jest przewinieniem służbowym (dyscyplinarnym) sędziego (art. 107 § 1 pkt 1a u.s.p.). Wyłączenie gwarancji wynikających z zasady niezawisłości sędziowskiej mogące skutkować odpowiedzialnością dyscyplinarną dotyczy „poważnych i całkowicie niewybaczalnych zachowań ze strony sędziów, polegających na przykład na (...) odmowie wymiaru sprawiedliwości, podczas gdy jako depozytariusze funkcji orzeczniczych mają za zadanie orzekać w sporach poddawanych im pod rozstrzygnięcie przez jednostki” (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 15 lipca 2021 r. w sprawie Komisja Europejska przeciwko Polsce, C-791/19, pkt 137). Akt powołania sędziego oznacza jego upoważnienie do wydawania orzeczeń w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej (wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 5 czerwca 2012, K 18/09; 24 października 2017 r., K 3/17).

Warto zwrócić też uwagę, że nawiązując do uchwały połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia

23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20), Trybunał Konstytucyjny orzekł o jej niezgodności z: art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej; art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20). Zatem to właśnie polskie prawo określa, kiedy sędzia jest wyłączony z mocy samej ustawy (w związku z art. 176 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). Nie ma więc prymatu umów międzynarodowych ani orzeczeń Sądów Europejskich, gdyż ustrój i postępowanie przed sądami polskimi to kompetencja ustawodawcy krajowego (art. 176 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). Sędziego powołuje wyłącznie Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa (postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 21 kwietnia 2020 r., Kpt 1/20). W przypadku konfliktu w tym zakresie między prawem polskim – Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej a europejskim (orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej albo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka) dla sądu polskiego pierwszeństwo ma orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego (wyroki Trybunału Konstytucyjnego z 7 października 2021 r., K 3/21, z 24 listopada 2021 r., K 6/21, z 10 marca 2022 r., K 7/21). Reguły te obowiązują wszystkich sędziów.

Właściwe ukształtowanie składu orzeczniczego ma istotne znaczenie, gdyż w szerszej perspektywie wpisuje się w konstytucyjne (art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej), konwencyjne (art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności), a także unijne (art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej) gwarancje dostępu jednostki do sądu właściwego, prawidłowo umocowanego i bezstronnego. Nie oznacza to jednak, że w konsekwencji każdy sędzia Sądu Najwyższego nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i w konsekwencji każdorazowo sąd z udziałem takiego sędziego jest nienależycie obsadzony. Wyłączenie bez względu na to, na jakiej występuje ono podstawie, zawsze dotyczy jednak osądzenia konkretnej sprawy i następuje na podstawie wszelkich istotnych aspektów, które rozważane z punktu widzenia prawa oraz wiążących sędziego zasad etyki i ocen mogą wywoływać w odbiorze

zewnątrznym umotywowaną wątpliwość co do jego bezstronności, czy istnieją choćby pozory osobistego zaangażowania. W badanej sprawie powyższe okoliczności nie zostały wykazane. Inaczej ujmując orzeczenie sądu, także Sądu Najwyższego nie może być sprzeczne z ustawą (art. 87 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). Potwierdza to ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, która stanowi, iż niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez Sąd Najwyższy, lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego, lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności (art. 29 § 3 i 4 ustawy).

Biorąc pod uwagę przytoczone argumenty, uznać należy, że wniosek o wyłączenie sędziów w przedmiotowej sprawie nie znajduje uzasadnienia i z tych motywów orzeczono jak w sentencji w zakresie wniosku o wyłączenie sędziów.

[SOP]

[ms]